

Namn: Martin Kristiansson
Kurs: 227

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Martin Kristiansson		OP SA 19-22
Handledare		
Linnéa Gelot		Antal ord: 11978
Beteckning	Kurskod	
	1OP415	
JOM KIPPURKRIGET UR WARDENS OCH PAPES PERSPEKTIV		
<u>ABSTRACT:</u>		
<p>Through several wars, Israel has proven itself capable of standing up against superior foes, and the Israeli Air Force has always played a significant role in these successes. During the Yom Kippur War, the Israeli forces faced a new threat in the form of superior anti-aircraft weaponry when Egypt and Syria launched an attack on October 6, 1973. The Israeli Air Force was forced to stray from its established doctrine, yet they still managed to once again achieve victory. The purpose of this case study was to gain an understanding of the factors that contributed to Israel achieving victory during the Yom Kippur War and how a small state can defeat a superior foe. The actions of the Israeli Air Force during the Yom Kippur War were analyzed through the theoretical perspectives of John A. Warden and Robert A. Pape. The analysis shows that neither theory can provide a clear-cut answer to why Israel ended up victorious, but several aspects of them are prominent enough to help explain how Israel managed to get into an advantageous situation. A more extensive study that looks into factors such as the combined effort of the Israeli Air Force and the Israeli Army would be required to reach a more definitive conclusion.</p>		
<u>Nyckelord:</u>		
<p>Jom Kippur, Yom Kippur, Israel, Egypt, Egypten, Syria, Syrien, John A. Warden, Robert A. Pape, Luftmakt, Enemy as a System, Motståndaren som ett system, Coersion, Tvångsmakt.</p>		

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1 BAKGRUND.....	3
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	4
1.3 FORSKNINGSÖVERSIKT.....	4
1.4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	7
1.5 AVGRÄNSNINGAR.....	8
1.6 DISPOSITION	8
2. TEORI.....	9
2.1 VAL AV TEORI.....	9
2.2 WARDEN.....	9
2.2.1 <i>Enemy as a System</i>	9
2.2.2 <i>Parallella attacker</i>	11
2.2.3 <i>Luftöverlägsenhet</i>	12
2.3 PAPE	12
2.3.1 <i>Tvångsmakt</i>	12
2.3.2 <i>Nekande tvångsmakt</i>	13
2.3.2.1 <i>Understöd till marktrupper</i>	13
2.3.2.2 <i>Strategisk interdiktions (Strategic interdiction)</i>	14
2.3.2.3 <i>Operationell interdiktions (Operational interdiction)</i>	14
2.4 SAMMANFATTNING AV TEORIerna	14
3. METOD.....	15
3.1 FORSKNINGSDESIGN.....	15
3.2 METODDISKUSSION	15
3.3 VALIDITET OCH RELIABILITET.....	16
3.4 MATERIAL OCH KÄLLKRITIK.....	17
3.5 FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	19
3.6 OPERATIONALISERING	19
3.6.1 <i>Warden – Enemy as a System</i>	20
3.6.2 <i>Pape – Nekande tvångsmakt</i>	21
3.6.3 <i>Analysverktyg</i>	22
4. ANALYS	23
4.1 FEMRINGSMODELLEN.....	23
4.2 PARALLELLA ATTACKER	26
4.3 LUFTÖVERLÄGSENHET	27
4.4 UNDERSTÖD TILL MARKTRUPPERNA	29
4.5 STRATEGISK INTERDIKTION	30
4.6 OPERATIONELL INTERDIKTION.....	31
4.7 SAMMANSTÄLLNING	32
4.8 RESULTATDISKUSSION	33
5. AVSLUTNING	34
5.1 ÅTERKOPPLING.....	34
5.2 DISKUSSION.....	35
5.3 RELEVANS FÖR YRKESUTÖVNINGEN	35
5.4 VIDARE FORSKNING	36
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	37

1. Inledning

1.1 Bakgrund

En av de mest omskrivna aspekterna av kriget mellan Israel och Syrien och Egypten 1973, även kallat Jom Kippurkriget, är Israels svårigheter att återupprepa det snabba avgörandet från Sexdagarskriget 1967. Då det israeliska flygvapnet (IAF – Israeli Air Force) inte kunde genomföra sina sedvanliga förebyggande attacker som förr kraftigt försämrat motståndarens förmåga att bedriva krigföring möttes de nu istället av en förberedd och kvalificerad motståndare.¹ IAF tvingades utföra luftoperationer utanför sin doktrin, dels på grund av motståndarens förstärkta defensiv och dels för att den israeliska armén (IDF – Israeli Defence Force) var i starkt behov av stöttning på två fronter.² Att det finns en stor differens mellan hur det israeliska flygvapnet användes i Sexdagarskriget och i Jom Kippurkriget är ett faktum, men det råder fortfarande oenigheter kring deras prestationer och hur deras insatser bidrog till det senare krigets resultat.

Bakgrunden till Jom Kippurkriget kan ses som en eskalerande spänning mellan Israel och landets omgivande arabstater som pågått sedan statens grundande 1948.³ Denna spänning hade redan orsakat ett flertal konflikter, däribland Sexdagarskriget 1967 där Israel erövrade ett område som var över tre och en halv gånger så stort som landets egna yta.⁴ Detta orsakade en radikal förändring i den geopolitiska balansen, vilket kom att slutligen leda till kriget som utbröt under den judiska högtiden Jom Kippur 1973. Det nya geopolitiska läget gjorde att Israel befann sig i en ny sits jämfört med konflikter innan Sexdagarskriget. Till väst fanns ett Egypten som kände sig hotat då de under Sexdagarskriget förlorade en buffertzonen mellan gränserna bestående utav 200 km öken.⁵ Till öst fanns ett uppretat Syrien som bara några veckor innan konflikten hade haft sammandrabbningar med IAF.⁶

När Egypten och Syrien attackerade under Jom Kippur 1973 kom anfallet som en överraskning. IDF var oförberedda och behövde snabbt mobilisera sina trupper för att försvara Israels

¹ Dunstan et al., *Yom Kippur*, 131–32.

² Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 62.

³ Olsen, *A History of Air Warfare*, 128.

⁴ Dunstan et al., *Yom Kippur*, 9.

⁵ Bar-Joseph, *The Watchman Fell Asleep*, 53.

⁶ Dunstan et al., *Yom Kippur*, 127.

fronter. IAF, som vanligtvis förlitade sig på förebyggande attacker, nekades att följa sin ordinarie doktrin på grund av politiska och diplomatiska skäl. När de väl tilläts attackera möttes de av ett försvarssystem som gjorde att strategierna från Sexdagarskriget nu var omöjliga att genomföra. Egypten och Syrien hade etablerat ett heltäckande luftvärn över gränsområdet med hjälp av sovjetiska luftvärnssystem, och IAF kunde inte orsaka några större skador på de förstärkta flygfälten. Utöver detta tvingades IAF att omfördela sina styrkor för att skydda fronterna då IDF behövde tid för att mobilisera sina markstyrkor.

1.2 Problemformulering

Israel har i ett flertal konflikter lyckats försvara sig mot numerärt överlägsna motståndare. Under Sexdagarskriget visade staten att de med hjälp av förebyggande attacker och ett dominerade flygvapen kunde uppnå överlägsna vinster, trots sin storlek. Även under Jom Kippurkriget, där deras vanliga doktrin fallerade, lyckades de i slutändan segra. Israel har gång på gång visat att deras flygvapen är kapabelt att uppnå stor effekt med relativt små medel, vilket är ett fenomen värt att undersöka vidare. Detta arbete avser undersöka vad det var som gjorde att Israel lyckades uppnå framgång just under Jom Kippurkriget.

1.3 Forskningsöversikt

Det har bedrivits mycket forskning kring Jom Kippurkriget och hur Israel försvarade sig mot Syriens och Egyptens överraskningsattack. Majoriteten av forskningen som berör flygvapnet fokuserar dock på problematiken kring luftvärn, vilket är något som kritiseras i John Andreas Olsens bok "A History of Air Warfare".⁷ Tidigare forskning lägger också fokus på hur förutsättningarna inför kriget påverkade Israel och IAF och jämför ofta Sexdagarskriget med Jom Kippurkriget för att belysa skillnaden mellan ett förberett och ett oförberett israeliskt försvar. Det finns dock många skiljande åsikter bland forskare och författare gällande Israels förutsättningar, och det råder oenighet kring vilka av de många bakomliggande faktorerna som var mest signifikanta för att Egypten och Syrien skulle lyckas överraska Israel.

Redan 1974, enbart ett år efter krigets avslut, publicerades "Military Lessons of the Yom Kippur War", skriven av Lawrence Whetten och Michael Johnson. I detta arbete lägger författarna stor vikt på att det var Egyptens överlägsna teknologi som var en stor bidragande faktor till IAF:s initiala svårigheter. Luftvärnsförsvaret som Egypten erhållit från Sovjet var

⁷ Olsen, *A History of Air Warfare*, 141.

avancerat nog att skydda dem från Israels förmåga till elektronisk krigföring, vilket även gjorde att de israeliska flygplanens försvar sattes ur spel. Detta orsakade många problem för Israel genom kriget och tvingade IAF att snabbt byta strategi ett flertal gånger. De egyptiska luftvärnspjäserna lyckades med andra ord att påverka flygvapnet till en så pass stor utsträckning att de inte kunde anfälla mål som befann sig inom räckvidd för luftvärnet.⁸

Shmuel L. Gordon belyser i sin artikel att det israeliska flygvapnet hade en rad motgångar. Dessa orsakades dels av det egyptiska luftvärnet, men även av faktorer inifrån den egna organisationen. Gordon lyfter som exempel hur högre ledning omprioriterade flygvapnets fokus utan att fullt förstå konsekvenserna. Flygvapnet tvingades att arbeta utanför sin doktrin och prioritera verksamhet som inte tidigare övats, vilket resulterade i förluster.⁹ Gordon noterar även att IAF uppnådde framgång under kriget vid utförandet av mer vedertagna uppgifter. Trots motståndarnas kvalificerade luftvärn lyckades Israel ändå skydda nationen från fientligt flyg samt genomföra attacker mot viss infrastruktur, vilket resulterade i att Egyptens flygvapen tvingades hålla en defensiv inriktning.¹⁰ Det Gordon trycker på i sin analys är bristen av förståelse inom den israeliska civila och militära ledningen och den negativa effekten detta orsakade för IAF. Genom okunskap och arrogans hos ledningen försattes IAF i en omöjlig position där de inte hade möjlighet att lösa sina uppgifter.

John R. Carters forskning kring Jom Kippurkriget målar upp en bild där huvudmotivet är att IAF upplevde svårigheter på grund av en alltför offensiv ideologi. I sin artikel med titeln ”Airpower and the Cult of the Offensive” lyfter Carter Israels svåra geografiska och politiska position som genom tiderna gjort dem sårbara för attacker utan förvarning. På grund av detta har Israel alltid fokuserat på att ha ett försvar som kan agera offensivt, genomföra snabba förflyttningar och slåss i numerärt underläge.¹¹ IAF har haft som uppgift att upprätthålla luftöverlägsenhet för att skydda statens marktrupper, och för snabbt kunna uppnå detta har de slagit mot motståndarens flygbaser i förebyggande syfte för att neka denne möjligheten att slå tillbaka. Under Sexdagarskriget 1967 fungerade detta mycket väl. Under Jom Kippurkriget saknade dock Israel överraskningselementet och stötte på oväntat starkt motstånd, vilket gjorde att många av deras initiala attacker misslyckades totalt.¹² Carter menar att anledningen

⁸ Whetten and Johnson, “Military Lessons in the Yom Kippur War,” 103.

⁹ Gordon, “The Air Force and the Yom Kippur War,” 224, 227.

¹⁰ Gordon, 228–30.

¹¹ Carter, “Airpower and the Cult of the Offensive,” 53.

¹² Carter, 53–54.

till detta var att IAF:s goda planering underminerades när premiärministern förbjöd dem från att utföra förebyggande attacker. Utöver detta hade arabstaterna även ökat sin defensiva förmåga avsevärt mellan krigen, vilket resulterade i att Israel aldrig uppnådde den effekt de önskade få.¹³ Vidare påstår Carter att IAF var fångade i sin offensiva ideologi med tre brister: a) en felaktig övertygelse om att IAF skulle kunna eliminera arabstaternas defensiva system i en förebyggande attack, b) avsaknad av effektiva motmedel som egenskydd och c) otillräcklig ammunition för att göra bestående skada på flygbaserna.¹⁴ Detta leder till Carters slutsats kring de problem som låg till grund för IAF:s misslyckanden under Jom Kippurkriget: a) att IAF arbetade separat från IDF, b) att IAF hade otillräckliga underrättelser om motståndarens svagheter och c) att IAF inte hade sett till att uppdatera sina vapen i samma takt som motståndarna uppdaterade sitt försvar.¹⁵

Robert S. Bolia har analyserat Jom Kippurkriget ur ett perspektiv som utvärderar teknologins roll i krigföring. Syftet bakom hans artikel "Overreliance on Technology in Warfare" är att undersöka konsekvenserna som kan uppstå om en stat förlitar sig för mycket på teknologiskt avancerade system. Han nämner att klassiska teoretiker anser att krigets natur är oföränderlig och att strategi och taktik utvecklas genom studerandet av dess essens, men han lyfter även att den teknologiska utvecklingens signifikans i evolutionen av krigföring inte kan ignoreras.¹⁶ För att genomföra denna studie har han och hans kollegor analyserat modern krigshistoria, däribland Jom Kippurkriget. Bolias slutsats är att det finns en fara i att förlita sig på teknologi istället för doktrin, taktik och övning. Som exempel nyttjas faktumet att Israel, trots sin höga förmåga att inhämta underrättelser, kunde utsättas för en överraskningsattack på grund av grova brister i tolkningen av informationen. Bolia lyfter även Israels misslyckande med att skapa en doktrin som nyttjar kombinerade vapenslag (combined arms) och att de förlitade sig på stridsvagnar och flygvapnet för att lösa samtliga uppgifter istället för att utveckla ett adekvat artilleri och infanteri. Slutligen påpekar Bolia att när Israel väl vände kriget så var det tack vare icke-teknologiska medel: ledarskap, skickliga trupper och patriotism. Bolia menar inte att teknologisk utveckling inte hör hemma i krig utan förespråkar att teknologin inte får ersätta utvecklingen av doktriner, taktiker eller den mänskliga faktorn.¹⁷

¹³ Carter, 54–55.

¹⁴ Carter, 59.

¹⁵ Carter, 63–64.

¹⁶ Bolia, "Overreliance on Technology in Warfare," 46.

¹⁷ Bolia, 55.

David Rodman argumenterar i sin artikel "Israeli air force in the 1967 and 1973 wars" att luftmakt hade en större betydelse i Jom Kippurkriget än vad tidigare forskning antyder. Hans studie analyserar därför IAF ur fyra stridsrelaterade perspektiv: luftöverlägsenhet, direkt understöd till marktrupper (CAS – Close Air Support), anfall och strategiskt anfall. Utöver detta analyserar han även fyra icke-stridsrelaterade perspektiv: trupptransport, sjuktransport, logistiskt stöd och underrättelseinhämtning. Rodman applicerar sedan sin analys på både Sexdagarskriget och Jom Kippurkriget och skapar på så sätt en bild av vilken roll IAF faktiskt spelade för krigens resultat.¹⁸ Resultatet av analysen visar att det går att se indikatorer i uppdragen som IAF utförde under båda krigen som kan klassas in i samtliga strids- och icke-stridsrelaterade perspektiv.¹⁹ Rodmans slutsats är att IAF definitivt bidrog till Israels vinster i bägge krig. Framförallt bidrog IAF med undvikandet av förluster och skapade sig därav ett existensberättigande. Trots en bristande förmåga till CAS lyckades IAF köpa tid nog för IDF att mobilisera. Genom att uppnå viss luftöverlägsenhet lyckades IAF skydda civilbefolkning, industri och de israeliska marktrupperna. Rodman avslutar dock med att det var IDF som besegrade motståndarna i båda krigen. Han trycker därför på att sett till dessa krig så går det inte att förlita sig på att luftstridskrafter skall vara den avgörande faktorn på ett konventionellt slagfält.²⁰

Sett till den tidigare forskningen som genomförts om Jom Kippurkriget avgränsat till luftarenan finns det en brist på studier som analyserar nyttjandet av det israeliska flygvapnet. Det har i en större utsträckning argumenterats kring andra faktorer som berör luftarenan så som motståndet som möttes, politiska beslut, organisatorisk kultur och teknologiskt läge. Litteratur som kopplar IAF:s handlingar mot etablerade teoretiska ramverk råder det dock brist på. Det finns därför möjlighet för denna uppsats att bidra till forskningsområdet genom att fylla denna kunskapslucka.

1.4 Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är att skapa en ökad förståelse kring vilka luftmaktsrelaterade faktorer som skapade framgång för Israel under Jom Kippurkriget. Med hjälp av teoretiska ramverk från John A. Warden och Robert A. Pape kommer en analys att genomföras som ämnar att generera faktorer som kan ha legat till grund för Israels framgångar mot de närliggande staterna under Jom Kippurkriget.

¹⁸ Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 220.

¹⁹ Rodman, 221–26.

²⁰ Rodman, 229–30.

Frågeställning:

- Hur kan Israels framgångar i Jom Kippurkriget förklaras med hjälp av Wardens och Papes teorier?

1.5 Avgränsningar

Då tidsramen för denna uppsats var begränsad har uppsatsens fokus avgränsats. Arbetet analyserar enbart aspekter av det israeliska flygvapnet som berör uppdrag med fokus på jakt och attack, vilket innebär att information om transportuppgifter exkluderades. Fallet avgränsar sig i tid till Jom Kippurkriget, 6–25 oktober 1973.

Eftersom arbetet utförs utan sponsring eller ersättning för införskaffande av litteratur kommer enbart material som finns tillgängligt kostnadsfritt att användas. Externa bibliotek och databaser kommer därför inte att nyttjas. Litteratur på andra språk än svenska och engelska har exkluderats på grund av språkkunskapsrelaterade skäl.

Då Warden och Papes teorier är utvecklande under många år och är väldigt detaljrika kommer enbart delar av teorierna att nyttjas. Detta då deras fullt omfång skulle generera ett arbete som är större än denna uppsats ramar.

1.6 Disposition

I avsnittet *Teori* beskrivs de teoretiska ramverken som kommer nyttjas för analysen. Teorierna förklaras i syfte att ge läsaren en grundläggande förståelse innan dessa prövas mot empirin.

I avsnittet *Metod* redogörs arbetets forskningsdesign och den metod som arbetet utgår ifrån. Här lyfts även en diskussion kring materialet sett till källkritik och forskningsetik. I avsnittet genomförs även en operationalisering av de teoretiska ramverken, och i samband med detta presenteras analysverktyget som kommer nyttjas.

Avsnittet *Analys* inleds med en kort sammanfattning av fallet och övergår sedan till en analys av empirin. Därefter presenteras en sammanfattning av resultatet samt en diskussion kring dess innebörd.

Avsnittet *Avslutning* återkopplar arbetets syfte till resultatet av analysen. Här framförs även en diskussion kring metoden som användes för arbetet samt slutsatsernas relevans för yrkesutövningen. Avslutningsvis så lyfts förslag på ämnen till vidare forskning.

2. Teori

2.1 Val av teori

Teorierna av Warden och Pape fokuserar på olika aspekter av hur flygstridskrafter kan nyttjas, vilket är varför de ansågs vara lämpliga till besvarandet av uppsatsens frågeställning.

Eftersom Wardens och Papes teorier gällande hur man bäst nyttjar flygstridskrafter skiljer sig åt ger nyttjandet av båda deras teorier en mer heltäckande bild av arenan. Detta skapar förutsättningar för att identifiera vilka målval som prioriterades i fallet och för att i ett senare skede besvara forskningsfrågan. Deras teorier valdes ut för detta arbete då de båda är vedertagna sedan länge och för att de står i opposition till varandra vilket skapar en bred men samtidigt nyanserad bild av nyttjandet av flygstridskrafter.

2.2 Warden

2.2.1 Enemy as a System

Enligt Wardens teori bör luftstridskraft ha som mål att påverka motståndaren på punkter där så stor effekt som möjligt kan uppnås genom nyttjandet av relativt små medel. Punkterna Warden tar upp kallas för processer eller tyngdpunkter (centers of gravity). En motståndare kan ses som ett system av processer som krävs för att en stat ska fungera och kunna bedriva krigföring, och genom detta synsätt kan svagheter kan identifieras. För att få en bättre förståelse för hur processerna och systemen hänger ihop förespråkar Warden ett så kallat ”top-down thinking”. Med detta menar Warden att det är viktigt att se teorin ur ett större perspektiv där man fokuserar på helheten istället för enskilda flygplan. Detta skapar förutsättningar för att beslut ska kunna tas som leder till den önskade effekten.²¹

²¹ Warden, “The Enemy as a System,” 41–42.

Med hjälp av Wardens teoretiska ramverk kan en komplex motståndare brytas ned till en rad sammanhängande processer i ett system.²² Varje process fyller en roll i upprätthållandet av systemets funktion. Dessa processer delar Warden in i fem kategorier som även refereras till som ringar:

1. *Ledning*: Den högsta nivån av ledning som styr vilken strategisk inriktning staten har. På denna nivå tas beslut gällande hur staten agerar och andra komplexa ställningstaganden. Historiskt sett har konsekvenserna av att förlora denna nivå varit avgörande i konflikter och krig.²³
2. *Fundamentala processer*: Processer som lägger grunden för att en modern stat ska kunna fungera. Exempel på detta kan var elnätet och drivmedelskedjan. En störning av en sådan process får konsekvenser för hela statens generella verksamhet. Försämrade inkomst och ekonomi begränsar i vilken utsträckning staten kan bedriva krigföring.²⁴
3. *Infrastruktur*: Industri och infrastruktur som inte faller in under fundamentala processer. Det civila tåg-, väg- och kommunikationsnätet, flygplatser och hamnar klassas som infrastruktur. Hantering och transport av civilt och militärt gods inom statens gränser faller också in under denna process. En störning av infrastrukturen försätter staten i en lägre energinivå då transport av gods, personal och information blir lidande.²⁵
4. *Befolkningen*: Statens population. Tyngdpunkten ligger långt ned på prioriteringslistan då det enligt Warden är svårt att få motståndarens population att avsätta sin egen regering. En stats befolkning kan vara beredd att lida stora förluster och motståndet kan rent av öka vid bombanfall mot civila.²⁶
5. *Militära styrkor*: En stats militära styrkor. Warden lyfter i sin teori att militära styrkor kan ses som ett verktyg för att skydda de egna tyngdpunkterna eller för att påverka motståndarens. Därav ger det en begränsad effekt att slå mot motståndarens militära styrkor och resurserna bör istället läggas på tidigare nämnda tyngdpunkter. Warden säger också att det är först när de militära styrkorna tagit förluster till en sådan utsträckning att dessa inte längre kan skydda de andra tyngdpunkterna som man får ut effekt.²⁷

²² Warden, "Strategy and Airpower," 66.

²³ Warden, "The Enemy as a System," 49.

²⁴ Warden, 50.

²⁵ Warden, 50.

²⁶ Warden, 50–51.

²⁷ Warden, 51.

I Wardens teori målas dessa fem tyngdpunkter upp som ringar och rangordnas efter hur stor effekten blir om de påverkas. Den innersta ringen representerar motståndarens ledning och den yttersta representerar dess militära styrkor. När resurser läggs på att påverka den innersta tyngdpunkten får man ut en större effekt än om samma resurser skulle läggas på att påverka de yttre. Detta innebär att om det inte finns möjlighet att påverka de inre ringarna kommer en större mängd resurser att krävas för att åstadkomma ett likvärdigt resultat genom att påverka de yttre.²⁸

Wardens teori är anpassad för flygstridskrafter då dessa medger en god rörlighet vilket innebär att en stat kan påverka en motståndares tyngdpunkter oavsett geografisk position. Användandet av flygstridskraft gör även att flertalet mål kan påverkas parallellt med olika typer av vapen, vilket gör det möjligt att uppnå önskad effekt med minskad mängd förödelse.²⁹

2.2.2 Parallella attacker

Att se motståndaren som ett system och ha förståelse för dess processer är enligt Warden den viktigaste delen för att lyckas med en strategisk attack, men det är också viktigt att ha förståelse för hur man påverkar tyngdpunkterna på ett effektivt sätt. Här förespråkar Warden parallella attacker i syfte att förhindra motståndaren från att reagera och begränsa skador.³⁰ Genom att snabbt och kraftfullt påverka ett flertal delar i en eller flera tyngdpunkter kan motståndaren försättas i paralys, vilket innebär att denne förlorar förmågan att begränsa skadorna från kommande attacker eller att påbörja en motoffensiv.³¹ Parallella attacker är initialt mer resurskrävande än attacker i serier och kan därför anses vara för kostsamma. Warden påpekar dock att attacker i serier ger motståndaren möjlighet att omfördela resurser och reparera till en sådan grad att den faktiska effekten av anfallet begränsas. Detta innebär också att motståndaren kan påbörja offensiva handlingar som svar på anfallet.³² Trots den initialt höga kostnaden kan parallella attacker därför leda till att den totala kostnaden minskar i militära resurser, pengar och liv för båda parterna. Genom intensiva attacker under ett kort tidsspänn uppnås hög effekt snabbt, vilket ökar chanserna för att konflikten ska bli kortvarig.³³

²⁸ Warden, 49–50.

²⁹ Warden, "Strategy and Airpower," 75.

³⁰ Warden, "The Enemy as a System," 54.

³¹ Warden, "Strategy and Airpower," 71.

³² Warden, "The Enemy as a System," 54.

³³ Warden, "Strategy and Airpower," 71–72.

2.2.3 Luftöverlägsenhet

Luftöverlägsenhet innebär att en stat innehar tillräckligt hög kontroll över luftrummet för att kunna bedriva verksamhet utan ett reellt hot från en motståndares luftstridskrafter. Att kontrollera luftrummet skapar stora möjligheter till handlingsfrihet både offensivt och defensivt. När luftrummet är säkrat kan egna marktrupper röra sig fritt medan motståndarens marktrupper lever under ständigt hot. Att ha luftöverlägsenhet inom det egna territoriet innebär också att städer och industri är skyddade från utomstående hot. Luftöverlägsenheten kan även avgränsas till specifika områden och tidpunkter i syfte att genomföra kraftsamlingar. Warden uttrycker att luftöverlägsenhet är en vital komponent för att nå framgång i krig och hävdar att ingen nation har vunnit ett krig utan luftöverlägsenhet sedan 1939. Vidare säger Warden att inga offensiver har lyckats mot en försvarande motståndare som har luftöverlägsenhet och att inget försvar har kunnat stå emot under motsatta förhållanden.³⁴

2.3 Pape

2.3.1 Tvångsmakt

Papes teori kring tvångsmakt (coercion) syftar till att påverka en motståndares beteende genom att manipulera deras kostnadsnyttokalkyl (costs and benefits). Vid nyttjandet av tvångsmakt tvingas motståndaren att avbryta eller ändra inriktning på en verksamhet då kostnaderna av att fortsätta blir för stora för att väga upp nyttan. Begreppet kan därför appliceras på alla situationer där en stat behöver välja mellan att anpassa sina handlingar eller att genomlida någon form av konsekvens. Pape menar på att detta i praktiken innebär att tvångsmakt i stort sett är ett konstant förekommande fenomen inom krigföring då stater aktivt försöker förändra status quo. Även om tvångsmakt kan vara något en stat eftersträvar så definieras det inte av intentionen eller handlingen av den tvingande parten. Istället definieras det av valen som den tvingade parten självständigt gör för att undvika konsekvenser, vilket innebär att den parten inte nödvändigtvis behöver vara utsatt för något uttalat hot eller krav. Om den tvingande parten påverkar den tvingade parten så att denne ändrar sina handlingar har tvångsmakt uppnåtts.³⁵

³⁴ Warden, *The Air Campaign*, 13–14.

³⁵ Pape, *Bombing to Win*, 12–13.

Pape skriver att det finns fyra olika former av tvångsmakt som kan nyttjas inom luftarenan: bestraffande (punishment), riskmanipulerande (risk), dekapiterande (decapitation) och nekande (denial).³⁶ De tre första tvångsmakterna bygger enligt Pape på strategisk bombning, vilket är något han generellt tar avstånd ifrån då han anser att det inte har visat sig vara ett effektivt sätt att använda luftstridskrafter. Pape förespråkar istället den fjärde formen av tvångsmakt, det vill säga den nekande, som förstahandsalternativ. Eftersom denna form även är den enda som förekommer tillräckligt frekvent för att vara av relevans i detta fall så är det också enbart den som kommer nyttjas för analysen.³⁷

2.3.2 Nekande tvångsmakt

Genom att se förbi den strategiska bombningen och istället fokusera på att nyttja luftstridskrafterna till att anfälla motståndarens militära styrkor inom operationsområdet kan förutsättningar skapas för den egna statens markförband att ta territorium utan oacceptabla förluster. Detta innebär att man kan hindra en motståndare från att vidta handlingar som exempelvis att ta och hålla nyckelpunkter genom att göra aktionerna för kostsamma. Luftstridskrafter kan även slå mot logistikkedjan mellan ett bakre läge och fronten, slå mot lokal infrastruktur och störa kommunikation i syfte att försvaga motståndarens styrkor ytterligare. Pape lyfter slutligen möjligheten att strategiskt slå mot produktion för att reducera mängden resurser som finns tillgängliga för markstyrkorna.³⁸

2.3.2.1 Understöd till marktrupper

Direkt understöd till marktrupperna innefattar spaning och anfall mot markmål vid motståndarens frontlinje och logistikkedjan intill denna. Genom nyttjande av mark- och luftstridskrafter tillsammans kan en högre effekt uppnås då nya styrkor tillkommer samtidigt som eventuella svagheter täcks upp. Ett flygvapen kan med sin höga rörlighet snabbt påverka en motståndare och med hjälp av sin räckvidd slå mot mål som artilleri inte kan verka mot. Armén kan å andra sidan hålla sig på plats under en längre tid och på så vis försvara tagen terräng. Förmågan att störa en motståndare på detta vis försvårar dennes planering och skapar samtidigt möjligheter för de egna markstyrkorna att få ett genombrott.³⁹ Pape menar att man vid anfall får ut högst effekt av att nyttja både armé och flygvapen samtidigt, då det skapar ett dilemma

³⁶ Pape, 58.

³⁷ Pape, 316.

³⁸ Pape, 69.

³⁹ Pape, 70.

för motståndaren. Att sprida ut trupperna skyddar mot flygstridskrafter men försvårar genomförandet av en kraftsamling mot de anfallande marktrupperna. En kraftsamling mot de anfallande marktrupperna under dessa omständigheter medför å andra sidan en hög risk för stora förluster vid ett flyganfall. Pape namngav denna metod och dess synergieffekt *Hammaran och städet* (Hammer and Anvil).⁴⁰

2.3.2.2 Strategisk interdiktion (Strategic interdiction)

Strategisk interdiktion innebär en kraftsamling med flygstridskrafter som slår mot motståndarens förmåga till produktion i syfte att minska tillströmningen av resurser till frontlinjen. Genom strategisk interdiktion minskas motståndarens tillgång till vapensystem och annan militär materiel vid frontlinjen vilket på sikt reducerar motståndarens förmågor. För att uppnå detta kan man slå mot vitala komponenter som påverkar motståndarens ekonomi så som elproduktion eller järnvägsnät, vilket leder till att den generella produktionen blir lidande. Man kan också slå direkt mot industri och industrirelaterade verksamheter, vilket även det påverkar motståndarens förmåga att producera nödvändig krigsmateriel.⁴¹

2.3.2.3 Operationell interdiktion (Operational interdiction)

Operationell interdiktion innebär att man fokuserar på att slå mot stödfunktioner inom operationsområdet så som logistiknätverk, reservstyrkor och även lokal ledning. Syftet med att slå mot just dessa mål är att uppnå en form av paralis som försämrar motståndarens förmåga att förflytta och koordinera olika typer av markstridskrafter. Detta begränsar i sin tur motståndarens handlingsmöjligheter och ökar handlingsfriheten för de egna styrkorna.⁴²

2.4 Sammanfattning av teorierna

Både Wardens och Papes teorier cirkulerar kring hur man får ut så hög effekt som möjligt ur flygstridskraft. Warden vill lägga mindre fokus på att slå mot motståndarens markstyrkor och istället ägna mer av flygstridskrafternas resurser till att påverka viktiga tyngdpunkter. Prioriteringen bland dessa tyngdpunkter utgår från en modell med fem ringar där det mest önskvärda är att lyckas påverka de innersta, vilket är motståndarens ledning och vitala infrastruktur. För att uppnå så hög effekt som möjligt trycker Warden på att man behöver ha god kontroll över

⁴⁰ Pape, 318.

⁴¹ Pape, 71–72.

⁴² Pape, 72–73.

lufttrummet i syfte att skapa handlingsfrihet och möjliggöra parallella anfall. Genom att anfälla flera tyngdpunkter av högt värde samtidigt skapar man paralys hos motståndaren vilket innebär att denne tappar förmågan att agera.

Pape ser å andra sidan flygstridskrafterna mer som ett komplement till markstyrkorna. Genom nyttjandet av rörligheten som flygstridskrafterna innehar skapas en förmåga att slå mot mål utanför artilleriets räckvidd. Om flygstridskrafterna begränsar motståndarens tillgång till resurser genom att slå mot produktionsrelaterade mål eller försämrar dennes handlingsmöjligheter genom att slå mot stödfunktioner inom operationsområdet skapas förutsättningar för en försvagad frontlinje. Pape trycker också på vikten av att mark- och luftstridskrafter samarbetar vid anfall då det tvingar motståndaren att hantera två kvalificerade hot samtidigt. När motståndaren försätts i detta dilemma får anfällen en ökad effekt.

3. Metod

3.1 Forskningsdesign

Syftet med detta arbete är att undersöka hur luftstridsförmågor bidrog till Israels framgångar under Jom Kippurkriget, så metoden fallstudie kommer därför att nyttjas för identifiering av IAF:s framgångsfaktorer under denna specifika konflikt. Fallet kommer att analyseras teori-konsumerande utifrån luftmaktsteorier av John A. Warden III och Robert A. Pape. För att skapa ett gott underlag till analysen utgår arbetet ifrån en kvalitativ ansats i syfte att kunna grundligt utreda den tillgängliga litteraturen.⁴³

3.2 Metoddiskussion

Upplägget för metoden i detta arbete är uppdelat i två delar: operationalisering och analys. Operationaliseringen preciserar de teorier som tidigare presenterats i avsnitt *Teori*. Detta innebär att teorierna konkretiseras till sina centrala begrepp och omformuleras till relevanta och mätbara indikatorer som sedan kan nyttjas tillsammans med ett analysverktyg för att bedöma fallet.⁴⁴ Analysverktyget i detta arbete är en mall som presenteras under punkt 3.6.3. Analysen kommer att genomföras kvalitativt i form av en fallstudie för att möjliggöra en djupare

⁴³ Esaiasson et al., *Metodpraktikan*, 42.

⁴⁴ Johannessen, Tufte, and Christoffersen, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 49–50.

undersökning av händelserna under Jom Kippurkriget i syfte att arbeta fram ett svar på forskningsfrågan. För att skapa en så sanningsenlig bild av konflikten som möjligt kommer triangulering, det vill säga nyttjandet av flera källor som beskriver samma händelse, att användas för att ge analysen en högre träffsäkerhet.⁴⁵ De empiriska källorna kommer enskilt att granskas noggrant i syfte att identifiera mönster som stämmer överens med de operationella indikatorerna och därefter bedömas med hjälp av analysverktyget.⁴⁶ Arbetet nyttjar en teorikonsumerande metod, vilket innebär att analysen utgår ifrån redan etablerade teoretiska ramverk.

3.3 Validitet och reliabilitet

I boken *Metodpraktikan* definieras validitet som: a) överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator, b) frånvaro från systematiska fel, och c) att vi mäter det vi påstår att vi mäter.

Metodpraktikan förklarar därefter att den första och andra punkten gemensamt skapar grunden för det som kallas begreppsvaliditet.⁴⁷ För att uppnå en god begreppsvaliditet krävs en tydlig koppling mellan teoretisk definition och operationell indikator utan närvaro av systematiska fel. Då avståndet mellan det teoretiska ramverket och de operationella indikatorerna i detta arbete bedöms vara litet anses även risken för systematiska fel vara låg.⁴⁸ För att se till att rätt verktyg nyttjas i undersökningen har de teoretiska och operationella begreppen i arbetet granskats noga för att säkerställa att de stämmer överens med varandra.

*Metodpraktikan*s tredje punkt kallas även resultatvaliditet. För att uppnå en god resultatvaliditet krävs en god begreppsvaliditet tillsammans med en hög reliabilitet. En hög reliabilitet präglas av en frånvaro av slumpmässiga eller osystematiska fel. Generellt grundar sig en bristande reliabilitet i slump- och slarvfel under datainhämtningen samt under den efterföljande bearbetningen. Detta arbete nyttjar en kvalitativ ansats istället för en kvantitativ, vilket innebär att det inte föreligger samma risk för eventuella slarvfel. Eftersom det är litteratur som har studerats föreligger inte heller de risker för missförstånd som kan uppkomma vid intervjuer. För att förstå empirin som studeras sett till kontexten av arbetes frågeställning krävs det en viss tolkning av det inhämtade materialet. Detta innebär en risk då författaren av detta arbete

⁴⁵ Jensen and Sandström, *Fallstudier*, 58–59.

⁴⁶ Johannessen, Tuft, and Christoffersen, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 15–16; Esaiasson et al., *Metodpraktikan*, 211.

⁴⁷ Esaiasson et al., *Metodpraktikan*, 58–59.

⁴⁸ Esaiasson et al., 59–61.

har ett visst avstånd till empirin sett tidsmässigt, socialt och kulturellt. Detta kan komma att påverka arbetet då empirin skrevs i en kontext som inte nödvändigtvis författaren av detta arbete kan relatera till.⁴⁹ Avståndet bedöms dock inte vara så pass stort att tolkningen av empirin påverkats i avsevärt. Noggrannhet och aktsamhet har dock nyttjats vid inhämtningen och bearbetningen av data i syfte att minimera risken för slump- och slarvfel. Sett till resultatet av detta arbete föreligger alltid en risk för resultatbias. Då en hög transparens förekommer genom hela arbetet skapas en möjlighet att synliggöra eventuell bias. Då författaren av denna text inte har någon koppling till nationer i empirin eller författare av teori anses risken för resultatbias vara låg.

Många av de använda källorna bekräftar varandra vilket ger en ökad reliabilitet då detta möjliggör triangulering. Eftersom begreppsvaliditeten är väl genomarbetad och reliabiliteten är hög bedöms uppsatsen uppfylla kriterierna för en god resultatvaliditet.⁵⁰

3.4 Material och källkritik

Litteraturen i denna uppsats går att finna på Anna Lindh-biblioteket på Försvvarshögskolan och Militärhögskolan Karlberg, Anna Lindh-bibliotekets onlinetjänst PRIMO samt databaserna ”JSTOR”, ”ProQuest” och ”Taylor & Francis online”. Söktermerna som användes vid inhämtningen av den tidigare forskningen var ”Yom Kippur”, ”Jom Kippur”, ”Air Power”, ”Air Operations”, ”Luftmakt”, ”Warden” och ”Pape”.

Så som tidigare nämnt i avsnitt *Avgränsningar* innehåller detta arbete enbart kostnadsfri litteratur på antingen svenska eller engelska. Dessa begränsningar var nödvändiga på grund av arbetets omfång, men de medför ändå en risk att relevanta källor kan ha försumrats vid inhämtningen av information.

Samtliga artiklar som nyttjas i denna uppsats är peer-reviewed, vilket innebär att de har blivit godkända efter en kollegial fackgranskning som kontrollerat att källornas innehåll uppnår måtten och kraven för tillförlitlighet. Detta indikerar att källorna är av tillräckligt god kvalitet för att inkluderas i denna uppsats.

⁴⁹ Esaiasson et al., 226–28.

⁵⁰ Esaiasson et al., 58, 64–66; Jensen and Sandström, *Fallstudier*, 58–59.

Kvaliteten på övrig litteratur som nyttjas till det empiriska underlaget i denna uppsats som beskriver Jom Kippurkriget kommer att bedömas efter dessa fyra kriterier: äkthet, oberoende, samtidighet och tendens.⁵¹

All litteratur är utgiven av större förlag, och kan därför enligt tolkning av de tidigare nämnda kriterierna anses som äkta.⁵² Majoriteten av litteraturen är utgiven av författare och förlag utan direkt koppling till någon av parterna i fallet vilket både stärker deras oberoende och minskar risken för tendens. Vissa av författarna lyfter även båda sidorna av konflikten vilket minskar risken ytterligare. Tre av författarna har koppling till Israel i form av medborgarskap och koppling till deras militära styrkor, vilket innebär att de kan ha påverkats av yttre omständigheter. Informationen som presenteras av dessa författare bekräftas dock även av oberoende författare, vilket gör att litteraturen ändå kommer att inkluderas i detta arbete. Litteraturen består i stor del av andrahandskällor, det vill säga författare som refererar till förstahandskällor som författaren av denna uppsats inte har tillgång till, vilket gör informationen svår att bekräfta. De olika författarna bekräftar dock varandra i sina skildringar av händelserna, vilket stärker deras oberoende.⁵³

Litteraturen som nyttjades i analysen är utgiven över ett stort tidsspektrum där den första publicerades enbart två år efter fallet ägde rum och den senaste hela 44 år efteråt. Det finns klara fördelar med att nyttja litteratur som är samtidig, då risken för minnesfel och efterkonstruktioner minskas medan trovärdigheten ökar.⁵⁴ Däremot finns det även fördelar med att ha med de senare källorna. Shmuel L. Gordon kritiserar studier som skrevs i nära anslutning till händelsen då dessa inte hade tillgång till tillräckligt med information och material för att göra en rättvis bedömning av situationen.⁵⁵ Användningen av båda gamla och nya källor bedöms därför förbättra förutsättningarna för att kunna genomföra en nyanserad analys baserad på en god empirisk grund.

Eftersom författare med koppling till Israel har inkluderats i detta arbete så hade det varit fördelaktigt om analysen hade komplimenterats av källor med motsatt tendens. Dock har

⁵¹ Esaiasson et al., *Metodpraktikan*, 287–88.

⁵² Esaiasson et al., 291–92.

⁵³ Esaiasson et al., 292–93.

⁵⁴ Esaiasson et al., 294.

⁵⁵ Olsen, *A History of Air Warfare*, 141.

litteratur från Egypten, Irak och Syrien har inte kunnat nyttjas i detta arbete då mycket av litteraturen inte föll in under kriteriet för språk.

3.5 Forskningsetiska överväganden

Undersökningen som genomförts i detta arbete grundar sig i ett historiskt fall kopplat mot militär maktutövning. Ur ett forskningsetiskt perspektiv är det därför viktigt att reflektera kring etiken runt forskningen och hur arbetet kan påverka en tredje part.

Det empiriska underlaget som nyttjades för analysen är litteratur som har publicerats av väletablerade förlag. Detta innebär att processen för upprätthållandet av forskningsetiska riktlinjer sett till krav på samtycke, anonymitet, information och nyttjande kopplat till intervjuer och experiment redan har genomförts och behöver därför inte upprepas i denna studie.⁵⁶

Metoden som nyttjas i detta arbete är en teorikonsumerande fallstudie, vilket medför risker gällande subjektiva tolkningar av det empiriska materialet under analysen. Då författaren av detta arbete inte har någon koppling till någon av nationerna inblandade i fallet anses risken för tendens vara låg. Författaren har heller inte någon koppling till grundarna av de teorier som nyttjas för analysen och värderar inte någon av teorierna högre än den andra. För att ytterligare minimera risken har ett värderingsfritt förhållningssätt nyttjats genom hela arbetet. Då det är en kvalitativ undersökning föreligger det enligt Metodpraktikan en ökad risk för uppkomst av subjektiva värderingar, men detta har motarbetats genom öppenhet gällande metodik och material. Även slutsatser och övriga observationer som gjorts i samband med arbetet presenteras med transparens gällande tillvägagångssätt, vilket gör det möjligt för oberoende forskare att reproducera undersökningen.⁵⁷ Risken för subjektiva tolkningar har även motarbetats genom inkludering av tillräckligt många källor för att möjliggöra triangulering.

3.6 Operationalisering

I avsnitt *Teori* definierades teorierna som kommer att nyttjas i denna uppsats, och i detta avsnitt kommer dessa att omvandlas till operationella indikatorer. Detta innebär att de kommer

⁵⁶ Johannessen, Tuft, and Christoffersen, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 74–77.

⁵⁷ Esaiasson et al., *Metodpraktikan*, 25–26.

brytas ned till en konkret, mätbar frågeställning som sedan tillsammans med ett analysverktyg kan besvara uppsatsens frågeställning.⁵⁸

3.6.1 Warden – Enemy as a System

Femringsmodellen

Wardens teori om ”Enemy as a System” bygger på att se en motståndare som ett system av processer som krävs för att en stat skall fungera och kunna bedriva krigföring. Dessa system målas upp som fem ringar och rangordnas efter hur effektivt det är att slå mot givet system. Genom att analysera huruvida Israel fokuserade sina anfall mot de inre ringarna kan en bedömning utföras av hur väl Wardens teori kan nyttjas för att beskriva Israels framgångar.

- Nyttjades Wardens femringsmodell för målval?

Parallella attacker

Parallella anfall är något som Warden beskriver som vitalt i all offensiv luftkrigföring. Med parallella anfall menas samtidiga anfall eller anfall som sker så tätt inpå varandra mot en eller flera tyngdpunkter att motståndaren inte hinner begränsa de skador som vållas. Denna typ av anfall kan uppnå paralys, vilket innebär att motståndarens förmåga att vidta handlingar så som genomförandet av motattacker begränsas avsevärt. Genom att analysera om Israel nyttjade attacker parallellt för att slå mot tyngdpunkter och på vis orsaka paralys kan en bedömning göras gällande huruvida konceptet parallella anfall kan nyttjas vid beskrivning av Israels framgångar.

- Genomfördes parallella attacker?

Luftöverlägsenhet

Enligt Warden är luftöverlägsenhet något som alltid bör eftersträvas då detta skapar handlingsfrihet utan risk för seriöst motstånd och därmed förutsättningar för att vinna krig. Genom att analysera i vilken utsträckning Israel uppnådde luftöverlägsenhet kan en bedömning göras gällande huruvida konceptet kan nyttjas för att beskriva statens framgångar.

⁵⁸ Johannessen, Tuftte, and Christoffersen, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 49–50; Esaiasson et al., *Metodpraktikan*, 55–57.

- *Uppnåddes luftöverlägsenhet?*

3.6.2 Pape – Nekande tvångsmakt

Understöd till marktrupperna

Att skapa en symbioseffekt mellan mark- och luftstridskrafter är centralt i Papes teori om den nekande tvångsmakten. Att flygstridskrafterna understödjer markstridskrafterna genom att anfälla mål på frontlinjer skapar dilemman för motståndaren och kan även skapa luckor där markförbanden kan bryta igenom. Genom att analysera i vilken utsträckning flyganfall inriktades mot motståndarens frontlinje kan en bedömning göras gällande huruvida Israels framgångar kan förklaras av att flygvapnet understödde markförbanden.

- *Genomfördes anfall mot motståndarens frontlinje?*

Strategisk interdiktion

Utgångspunkten för Papes teori om strategisk interdiktion är att vid påverkan av motståndarens ekonomi, produktion eller logistiska förmågor så minskas mängden militära resurser som kommer till frontlinjen. För att åstadkomma detta är flygstridskrafterna väl anpassade med sin rörlighet och sin förmåga att skapa god eldkraft vid en kraftsamling. Genom att analysera i vilken utsträckning Israel genomförde luftoperationer mot dessa typer av mål kan en bedömning göras gällande huruvida strategisk interdiktion bidrog till Israels framgångar.

- *Genomfördes anfall mot ekonomiska eller industriella mål?*

Operationell interdiktion

Genom att försätta motståndaren i en lokal paralys reduceras dennes förmåga att leda och förflytta markstridskrafter, vilket skapar förutsättningar för de egna markstridskrafterna att lyckas med sina uppdrag. För att åstadkomma en lokal paralys förespråkar Pape att flygstridskrafterna skall slå mot stödfunktioner strax bakom frontlinjen så som logistik, reservstyrkor och lokal ledning. Genom att analysera i vilken utsträckning Israel genomförde luftoperationer mot dessa typer av mål kan en bedömning göras gällande huruvida operationell interdiktion bidrog till Israels framgångar.

- *Genomfördes anfall mot motståndarens stödfunktioner?*

3.6.3 Analysverktyg

I syfte att göra en helhetsbedömning av de ovan nämnda operationella indikatorerna har ett analysverktyg tagits fram. Detta verktyg syftar till att skapa en överblick av i vilken grad de operationella indikatorerna går att finna i fallet och vilken effekt de i så fall uppnådde. Bedömningar kommer att göras på en tregradig skala och tilldelas ett variabelvärde: **Hög**, **Låg**, eller **Ingen**. Dessa variabelvärden har valts då de operationella indikatorerna skiljer sig sett till vilket perspektiv de fokuserar på. Med detta analysverktyg kan samtliga operationella indikatorer innefattas generera ett variabelvärde.

De operationella indikatorerna kommer enskilt att analyseras kvalitativt och därefter kommer ett variabelvärde att sättas. Vilket variabelvärde som väljs baseras på en subjektiv bedömning sett till i vilken grad indikatorn förekom och vilken effekt indikatorn hade på fallet. Med förekomst menas i vilken utsträckning ett givet agerande som går i linje med det teorin förespråkar påträffas. Med effekt menas hur väl ett givet agerande uppnådde det mål eller syfte som teorin förespråkar.

Att enbart fokusera på prevalensen av en taktik ger ingen bild av hur väl taktiken i fråga faktiskt fungerade, så för att skapa förutsättningar för en rättvis analys av fallet kommer både förekomst och effekt att bedömas. Syftet med denna kombinerade analys är att försöka identifiera den faktiska orsaken till Israels framgångar sett ur ett luftmaktsperspektiv.

Indikator	Förekomst	Effekt
Femringsmodellen		

Tabell 1: Exempel på analysverktyget.

Variabelvärde	Förekomst	Effekt
Hög	Förekom frekvent	Åstadkom syftet väl
Låg	Begränsad förekomst	Åstadkom syftet delvis
Ingen	Förekom aldrig	Åstadkom inte syftet

Tabell 2: Variabelvärde.

4. Analys

I syfte att ge kontext till analysen kommer kriget kort att sammanfattas ur ett perspektiv av det israeliska flygvapnet. Därefter kommer analysens ingående delar tydliggöra specifika aspekter ytterligare.

Den 6 oktober 1973 överraskades Israel av en attack från Egypten och Syrien. Anfallet skedde under Jom Kippur, en av judendomens heligaste högtider. Detta innebar att stora delar av den israeliska armén (IDF) var hemma för att fira. Redan innan den 6 oktober hade Israels militära ledning fått indikatorer på att anfall kunde ske och ville därför slå mot Egypten och Syrien i förebyggande syfte likt under Sexdagarsdagarskriget. Detta förslag mötte dock motstånd från den politiska ledningen då de var rädda för konsekvenser från det internationella samfundet, vilket ledde till att Egypten och Syrien lyckades överraska Israel med ett krig på två fronter. Arabstaternas plan gick ut på att framrycka under skydd av luftvärn vilket kom att påverka det israeliska flygvapnet (IAF) i stor utsträckning. Då IAF var mer förberett än IDF prioriterades initialt skyddandet av det egna luftrummet och stöttande av IDF under mobiliseringen vilket innebar att andra flyguppgifter nedprioriterades.⁵⁹ Först efter att IDF hade mobiliserats och börjat påverka motståndarnas luftvärnspjäser öppnades större möjligheter till handlingsfrihet upp för IAF. Denna handlingsfrihet gjorde att IAF kunde prioritera mer offensiva uppgifter och tillsammans med IDF trycka tillbaka de invaderande nationerna.⁶⁰

4.1 Femringsmodellen

- Nyttjades Wardens femringsmodell för målval?

⁵⁹ Black, *Air Power*, 207.

⁶⁰ Black, 208.

I krigets tidiga skede märks det tydligt att IAF försökte vara offensiva och ta initiativ genom att anfälla de flytande broarna som Egypten nyttjade för att ta sig över Suezkanalen. Dessa försök slutade dock i stora förluster mot det kvalificerade egyptiska luftvärnets utan att någon verklig effekt på verksamheten uppnåddes i och med att de skador som vållades snabbt kunde åtgärdas.⁶¹ IAF anföll även egyptiska flygflottiljer i syfte att avskräcka ytterligare attacker. Dessa anfall fick en mycket begränsad effekt då Egypten hade dragit lärdomar från Sexdagarskriget. Likte de flytande broarna kunde skadorna som vållats snabbt repareras och verksamheten påverkades inte märkbart.⁶² De flytande egyptiska broarna över Suezkanalen klassas som militära installationer och anfallen mot dessa faller därmed in under Wardens femte ring. De egyptiska flygflottiljerna kan falla in under den femte ringen men också den tredje.

IAF led ytterligare förluster vid försök att slå ut tidigare nämnda luftvärnspjäser kring Suezkanalen och Golanhöjderna. Anfallen mot dessa mobila luftvärnspjäser gav en begränsad effekt då problematik uppstod i att upptäcka radar- och vapenstationer.⁶³ Eftersom IAF:s mål var att slå mot luftvärnspjäser faller anfallet in under Wardens femte ring.

När IAF sedan omprioriterade sina uppgifter för att ge understöd till IDF genom anfall mot de egyptiska och syriska markförbanden kunde de israeliska trupperna börja trycka tillbaka de anfallande styrkorna. Hur effektivt understödet var varierar inom litteraturen. Intervjuer med IDF hävdar att IAF:s bidrag åstadkom minimal verkan, medan andra officiella källor hävdar att IAF både slog ut en mängd motståndare samt försvagade motståndarnas logistiska förmåga.⁶⁴ Oavsett effekt är det dock tydligt att ett understöd till IDF åtminstone förekom genom anfall mot egyptiska och syriska markförband vilket är mål som faller in under den femte ringen.

Efter att IAF tillsammans med IDF hade tryckt tillbaka de anfallande styrkorna och på så vis börjat påverka motståndarnas luftvärnsförmåga genomförde IAF en rad anfall mot Syrien.

⁶¹ Dunstan et al., *Yom Kippur*, 145; Herzog, *The War of Atonement*, 256, 258; Dupuy, *Elusive Victory*, 421; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 65–66.

⁶² Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 78; Dupuy, *Elusive Victory*, 421, 471–72; Bar-Joseph, *The Watchman Fell Asleep*, 219–20; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225; Olsen, *A History of Air Warfare*, 144–45.

⁶³ Herzog, *The War of Atonement*, 259; Dupuy, *Elusive Victory*, 465; Bar-Joseph, *The Watchman Fell Asleep*, 219–20, 223; Black, *Air Power*, 144–45; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 72.

⁶⁴ Dunstan et al., *Yom Kippur*, 156; O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 297; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225; Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 79; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 72.

Målen som anfölls var av både militär och civil natur. Sett till de militära målen så anfölls en rad flygflottiljer samt lokaler i Damaskus som huserade den militära ledningen. De civila mål som anfölls var primärt relaterade till oljeproduktion, elnätet och transportnätet. Dessa anfall resulterade i stor skada på det syriska flygvapnet och en reducerad förmåga att effektivt bedriva krigföring.⁶⁵ Sett till målvalet under dessa anfall faller de in under första, andra, tredje och femte ringarna. Anfall genomfördes också i detta skede mot Egypten, framför allt mot hamnstaden Port Said i syfte att hindra militär förstärkning men också mot egyptiska flygflottiljer.⁶⁶ Anfallen mot Port Said faller in under den femte ringen och hade en god effekt då Egyptens förmåga att föra krig i det området begränsades. Anfallen mot flygflottiljerna uppnådde likt tidigare en mycket begränsad effekt och faller in under tredje och femte ringen.

Analysen av litteraturen som beskriver det empiriska fallet styrker att IAF har anfällt mål inom första, andra, tredje och femte ringen i Wardens teori. Det enda målet som IAF inte aktivt slog mot var den civila befolkningen. Det var dock enbart en mycket liten del IAF:s offensiva uppdrag som aktivt slog mot de innersta ringarna, och anfallen mot ledningen gav ingen märkbar effekt. Anfallen mot den andra ringen i Syrien gav en större effekt men lamslog inte Syriens förmåga att bedriva motstånd. Anfallen mot hamnstäderna begränsade viss verksamhet men lyckades inte lamslå motståndarens stridsförmåga. Majoriteten av de offensiva uppdrag som IAF utförde fokuserade på den femte ringen i Wardens teori. Dessa anfall hade varierad effekt på motståndarnas lokala förmågor att bedriva krigföring men orsakade inte en total kollaps. Samtliga mål som IAF bekämpade finns med i Wardens teori, därav anses förekomsten som hög. Dock återfanns inga tydliga indikatorer på en kollaps i motståndarens förmåga att bedriva krigföring vilket var kärnan i teorin. Därav anses effekten vara låg.

Indikator	Förekomst	Effekt
Femringsmodellen	Hög	Låg

⁶⁵ Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 79; O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 295, 297–98; Herzog, *The War of Atonement*, 259; Dupuy, *Elusive Victory*, 465, 554; Olsen, *Global Air Power*, 155; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 226; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 73.

⁶⁶ O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 300–301; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 64–66; Herzog, *The War of Atonement*, 260; Dupuy, *Elusive Victory*, 471–72; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225.

4.2 Parallella attacker

- *Genomfördes parallella attacker?*

Inom litteraturen som nyttjades för detta arbete återfanns inga klara beskrivningar av parallella attacker, men det förekom däremot beskrivningar av kraftsamlingar vid anfall vilket kan tolkas som likvärdigt.

I ett tidigt skede genomförde IAF flertalet kraftsamlingar i syfte att slå ut de flytande broarna som tillät egyptiska markförband att ta sig över Suezkanalen. På grund av bristande underrättelse och ett gott luftvärnsskydd hos motståndaren uppnådde anfallen dock inte sitt mål med att hindra övergången. De få broarna som skadades kunde snabbt repareras och orsakade ingen större störning i verksamheten. Därav uppnådde inte IAF någon paralys hos sin motståndare under detta uppdrag.⁶⁷

IAF anföll även egyptiska flygflottiljer genom att kraftsamla sina styrkor. Syftet med anfallen var att begränsa det egyptiska flygvapnets förmågor och få dem att agera defensivt. Egypten hade dock dragit lärdomar från Sexdagarskriget, så flygplanen som fanns på baserna var utspridda eller i skydd. Detta resulterade i att attacken inte gjorde någon större inverkan på mängden flygplan det egyptiska flygvapnet kunde nyttja. Skadorna på flygbanorna kunde snabbt repareras och orsakade inte någon förmågenedsättning. Anfallen mot flygflottiljerna uppnådde därav inte någon paralys hos motståndaren.⁶⁸

I ett något senare skede av kriget anföll IAF mål i Damaskus och flygflottiljer i närområdet. Anfallen mot Damaskus prioriterade mål inom infrastruktur, produktion och militär ledning. Anfallen skedde inom en kort tidsram vilket innebar att motståndaren inte hann begränsa dess omfattning vilket ledde till att oljeproduktion, oljedepåer, elnätet och hamnar tog skada. Trots att den militära ledningen inte tog förluster i någon större utsträckning försattes ändå Syrien i

⁶⁷ Herzog, *The War of Atonement*, 256, 258; O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 293; Dupuy, *Elusive Victory*, 421; Dunstan et al., *Yom Kippur*, 145.

⁶⁸ O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 278, 298; Dupuy, *Elusive Victory*, 421, 471–72; Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 78; Bar-Joseph, *The Watchman Fell Asleep*, 219–20; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225; Olsen, *A History of Air Warfare*, 144–45.

en lägre energinivå av attacken vilket begränsade deras handlingsmöjligheter. Trots att anfällen orsakade stor materiel skada påverkades inte Syriens förmåga att bedriva krigföring avsevärt. Sett till flygflottiljerna som anfölls så led Syrien där stora förluster. Detta försatte det syrisk flygvapnet i en temporär parolys och med begränsade förmågor på sikt.⁶⁹

Senare under kriget prioriterades åter egyptiska flygflottiljer och även hamnstaden Port Said. Likt tidigare anfäll mot flygflottiljerna fick anfällen begränsad effekt rent skademässigt. Verksamheten påverkades minimalt och ingen parolys uppnåddes.⁷⁰ I Port Said var kraftsamlingen mer lyckad sett till att den militära verksamheten påverkades av anfällen. Genom storskaliga flyganfall lyckades IAF i viss utsträckning begränsa möjligheten för de egyptiska styrkorna att bedriva verksamhet, men uppnådde inte en total parolys.⁷¹

Under Jom Kippurkriget förekom ett antal kraftsamlingar, sett till den mängd flyguppdrag som IAF utförde totalt under kriget är de parallella en minoritet. Därav går det att säga att parallella attacker förekom, men att de enbart skedde i en begränsad utbredning. Hur väl Israel lyckades uppnå parolys hos sina motståndare bedöms som låg då anfällen mot tyngdpunkterna i stor utsträckning inte uppnådde en parolysande effekt som hindrade styrkorna från att fortsätta bedriva verksamhet. I de fall där parolys uppnåddes var denna enbart temporär.

Indikator	Förekomst	Effekt
Parallella attacker	Låg	Låg

4.3 Luftöverlägsenhet

- Uppnåddes luftöverlägsenhet?

Under Jom Kippurkriget lyckades Egyptens initiala överraskningsanfäll skada delar av Israels militära förmågor,⁷² men efter denna första attack lyckades Israel i mycket hög grad försvara

⁶⁹ O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 295, 297–98; Herzog, *The War of Atonement*, 259; Dupuy, *Elusive Victory*, 465, 554; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 73; Olsen, *Global Air Power*, 155; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 229.

⁷⁰ Dupuy, *Elusive Victory*, 471–72; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225.

⁷¹ O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 300–301; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 64–66; Herzog, *The War of Atonement*, 260.

⁷² Dunstan et al., *Yom Kippur*, 131–32; Herzog, *The War of Atonement*, 256–57; O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 290; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 58, 61.

städer och ekonomiska intressen från luftburna enheter. Anledningen till att detta kunde åstadkommas var för att nästan hälften av IAF:s alla uppdrag hade inriktningen luftförsvaret.⁷³ IAF var dessutom mycket framgångsrika i luftstrider och lyckades skjuta ned betydligt fler flygplan än de själva förlorade.⁷⁴ De offensiva anfall som genomfördes mot mål i Egypten gav även till följd att Egypten omfördelade en stor majoritet av sina flyguppdrag åt luftförsvaret vilket innebar en minskad mängd offensiva uppdrag mot Israel.⁷⁵ Även om Israels luftöverlägsenhet täckte stora delar av nationen fanns det ändå begränsningar kring Golanhöjderna på grund av Syriens kvalificerade luftvärn samt längs den egyptiska gränsen och delar av Sinaihalvön.⁷⁶ Detta fick som konsekvens att markstyrkorna inte fick det understöd som önskades.⁷⁷ Allteftersom kriget fortgick och IDF lyckades störa luftvärnets verksamhet fick IAF större möjligheter att utföra uppdrag vid fronten. Detta innebar ett ökat stöd till IDF och att området som Israel hade luftöverlägsenhet i utvidgades.⁷⁸

Sett till det stora hela lyckades IAF i stor utsträckning försvara skyn från fiendligt flyg, något som både Brun och Dupuy bekräftar i sina texter.⁷⁹ Detta innebar att Israel lyckades skydda civilbefolkningen och militära installationer efter överraskningsanfallet fram tills kriget slut. Då IAF hade luftherravälde över det israeliska fastlandet skapades handlingsfrihet för den militära ledningen att flytta trupper mellan fronterna. En trygghet skapades också för civilbefolkningen, och denna trygghet innebar att produktion och ekonomiska intressen kunde vara fortsatt operativa. Utöver frontlinjen lyckades IAF i stort säkra luftarenan från fiendligt flyg.

Indikator	Förekomst	Effekt
Luftöverlägsenhet	Hög	Hög

⁷³ Olsen, *Global Air Power*, 155–56.

⁷⁴ Herzog, *The War of Atonement*, 259; O’Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 290, 294, 296, 300–301; Dupuy, *Elusive Victory*, 450, 554; Brant, “Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East,” 64, 70, 75; Rodman, “The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars,” 224; Olsen, *A History of Air Warfare*, 147, 154.

⁷⁵ Bar-Joseph, *The Watchman Fell Asleep*, 224; O’Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 292.

⁷⁶ O’Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 290–91, 295–96; Dupuy, *Elusive Victory*, 418–19, 554; Brant, “Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East,” 63, 74; Olsen, *Global Air Power*, 155–56; Rodman, “The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars,” 226–27; Olsen, *A History of Air Warfare*, 146.

⁷⁷ Dupuy, *Elusive Victory*, 555–56.

⁷⁸ Dunstan et al., *Yom Kippur*, 173; Brant, “Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East,” 69.

⁷⁹ Olsen, *Global Air Power*, 156; Dupuy, *Elusive Victory*, 554.

4.4 Understöd till marktrupperna

- *Genomfördes anfall mot motståndarens frontlinje?*

Vid analysen av denna operationella indikator och indikatorerna för interdiktionsbehov behövde viss litteratur som refererade till israeliska dokument studeras extra noggrant. Orsaken till detta är att Israel inte särskiljer understöd till marktrupperna från interdiktionsbehov rent språkligt.⁸⁰

Israels nyttjande av IAF:s resurser som flygande artilleri kan ses som ett direkt understöd till marktrupperna. Eftersom det egyptiska och syriska luftvärnet begränsade mängden uppdrag kunde IAF genomföra mot mål inne i de båda länderna så användes en stor del av resurserna istället till att understödja marktrupperna och genomföra interdiktionsuppdrag.⁸¹ Att agera direkt luftunderstöd till marktrupperna och slå mot motståndarens frontlinje var problematiskt av flera anledningar. Det fanns till exempel viss luftvärnsförmåga på plats, och det egyptiska och syriska flygvapnet genomförde anfall på respektive front.⁸² En annan relevant faktor var att IAF inte hade någon orderställd uppgift för direkt markunderstöd vid krigets utbrott, vilket gjorde att de saknade passande ammunition för situationen. Att IAF inte hade övat på denna typ av understöd innebar också att det inte fanns rätt typ av lednings- och kommunikationsmöjligheter för att leda in eld nära egna trupper. Konsekvensen av alla dessa faktorer var att effekten av understödet blev lidande.⁸³ Uppdrag som utgick ifrån understöd genomfördes dock fortfarande på båda fronterna, framför allt vid den syriska då IDF mötte störst motstånd vid Golanhöjderna.

Rodman och Brum lyfter i sin litteratur att ca hälften av alla uppdrag som flögs av IAF var inriktade på markmål, något som stöds av Brun.⁸⁴ Dock lyfts det även i litteraturen av Rodman och Dupuy att dessa anfall inte lyckades uppnå en speciellt hög verkan i att slå ut motståndarnas styrkor.⁸⁵ I sin helhet genomförde IAF anfall mot motståndarens frontlinje och gav stöd

⁸⁰ Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 76–77.

⁸¹ Bar-Joseph, *The Watchman Fell Asleep*, 220; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225; Dunstan et al., *Yom Kippur*, 156; Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 78; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 62, 66, 70.

⁸² Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 62, 71–72, 123–24.

⁸³ Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 79; Dupuy, *Elusive Victory*, 555–56; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 66, 71–72; Olsen, *Global Air Power*, 156; Bar-Joseph, *The Watchman Fell Asleep*, 220; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225–26, 228.

⁸⁴ Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 78; Olsen, *Global Air Power*, 155–56.

⁸⁵ Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 79; Dupuy, *Elusive Victory*, 555.

till de israeliska marktrupperna i hög utsträckning genom hela kriget. Dock saknades förut-sättningarna för att uppnå önskad symbioseffekt mellan IAF och IDF på grund av briser i samövning och ledning.⁸⁶

Indikator	Förekomst	Effekt
Understöd till marktrupperna	Hög	Låg

4.5 Strategisk interdiktions

- *Genomfördes anfall mot ekonomiska eller industriella mål?*

Under Jom Kippurkriget genomförde IAF en väldigt begränsad mängd uppdrag som slog mot ekonomiska eller industriella mål. Dessa genomfördes i Syrien och fokuserade på oljeproduktion, förvaring av olja, hamnar samt elnätet i Damaskus. Syftet med dessa anfall var att minska Syriens engagemang i kriget samt att avskräcka Jordanien och Irak från att ansluta sig till striderna.⁸⁷ Trots att anfallen mot Damaskus orsakade en hög materiel skada påverkades inte Syriens möjlighet att bedriva krigföring avsevärt. Däremot lyfter Rodman att de robotanfall som tidigare genomfördes upphörde helt, och intensiteten av både mark- och flyganfall minskade något.⁸⁸

Sett till den mycket begränsade utsträckning som IAF prioriterade att anfälla ekonomiska mål så uppnåddes ändå en relativt hög materiel skada. Konsekvenserna blev att motståndarens anfall avtog i styrka och intensitet, dock upphörde anfallen inte. Därav bedöms den strategiska interdiktionsen haft en låg förekomst och en begränsad effekt.

Indikator	Förekomst	Effekt
Strategisk interdiktions	Låg	Låg

⁸⁶ Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 79; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225–26.

⁸⁷ Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 79; Herzog, *The War of Atonement*, 259; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 226; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 73–74; O'Ballance, *No Victor, No Vanquished*, 295; Dupuy, *Elusive Victory*, 465, 554; Olsen, *Global Air Power*, 155.

⁸⁸ Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 229; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 73–74; Olsen, *Global Air Power*, 155.

4.6 Operationell interdiktion

- *Genomfördes anfall mot motståndarens stödfunktioner?*

På grund av arabstaternas kvalificerade luftvärnsförmåga lade IAF en stor del av sina resurser på operationell interdiktion. Israel genomförde en rad anfall mot de flytande broarna över Suezkanalen i syfte att hindra de egyptiska trupperna från att ta sig över till israelisk mark. Detta anfall slutade som tidigare nämnt med mer förluster än effekt.⁸⁹ Anfall genomfördes också kontinuerligt genom kriget mot markförband som inte var i aktiv strid med IDF, det vill säga reservstyrkor eller förband under förflyttning. Effekten av detta var varierande men tillräckligt stor för att både Egypten och Syrien skulle se rörelse utanför luftvärnets porté som ett problem, något Hezog lyfter i sin litteratur.⁹⁰ Dupuy, Brant och Rodman menar på att IAF också påverkade de logistiska förmågorna hos arabstaterna vilket försvårade tillförseln av materiel till frontlinjen. Genom anfall mot kommunikation lyckades IAF även påverka motståndarnas ledningsförmåga. Sammanlagt resulterade dessa prestationer i att motståndarens offensiva förmågor begränsades momentant och att IDF fick möjlighet att stärka upp områden där trycket från den anfallande sidan nu hade lättat.⁹¹

Israel lyckades påverka sina motståndare genom aktiva anfall mot diverse truppdrag som rörde sig utanför luftvärnets porté. Konsekvensen för motståndarna blev att de tappade fart och ledningsförmåga då trupper slogs ut och materiel blev skadat. Genom detta går det att säga att syftet med den operationella interdiktionen uppfylldes. Sett till mängden offensiva uppdrag som utfördes av IAF så var en mycket stor del av dem riktade mot just mål med anknytning till operationell interdiktion.

Indikator	Förekomst	Effekt
Operationell interdiktion	Hög	Hög

⁸⁹ Dunstan et al., *Yom Kippur*, 145; Herzog, *The War of Atonement*, 256, 260; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225; Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 78; Olsen, *Global Air Power*, 155–56.

⁹⁰ Herzog, *The War of Atonement*, 260; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 62, 64–67, 71–72, 74–75; Black, *Air Power*, 208; Rodman, "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars," 225–26, 228.

⁹¹ Rodman, *Israel in the 1973 Yom Kippur War*, 79; Brant, "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East," 74; Dupuy, *Elusive Victory*, 450, 552.

4.7 Sammanställning

Indikator	Förekomst	Effekt
WARDEN – Enemy as a System		
Femringsmodell	Hög	Låg
Parallella attacker	Låg	Låg
Luftöverlägsenhet	Hög	Hög
PAPE – Nekande tvångsmakt		
Understöd till markförband	Hög	Låg
Strategisk interdiktion	Låg	Låg
Operationell interdiktion	Hög	Hög

Tabell 3: Analysverktyg

Variabelvärde	Förekomst	Effekt
Hög	Förekom frekvent	Åstadkom syftet väl
Låg	Begränsad förekomst	Åstadkom syftet delvis
Ingen	Förekom aldrig	Åstadkom inte syftet

Tabell 2: Variabelvärde

4.8 Resultatdiskussion

Ur analysen av empirin framkom det att samtliga aspekter ur både Wardens och Papes teorier förekom under Jom Kippurkriget. Sett till Wardens teori om att se fienden som ett system och att välja mål utifrån femringsmodellen så förekom anfall mot fyra av ringarna, varav en majoritet av de offensiva uppdragen riktade mot arabstaternas militära styrkor. Även om militära styrkor finns med i modellen så förespråkar Warden anfall mot de inre ringarna för att få ut en större verkan. När de inre ringarna nedprioriteras som mål försämras förutsättningarna för att parallella attacker ska kunna uppnå paralyt hos motståndaren, vilket återspeglas i resultatet av analysen. Wardens teori betonar dock även vikten av att upprätta och bibehålla luftöverlägsenhet för att skapa skydd och handlingsfrihet, vilket är något som Israel i stor utsträckning lyckades med under kriget. Detta syns även i analysen då både förekomsten ansågs hög samt att de väl lyckades uppfylla syftet med den upprättade luftöverlägsenheten. Detta öppnade upp möjligheter för den israeliska ledningen att fritt omfördela militära resurser dit de behövdes och skapade de förutsättningar som krävdes för IDF att försvara gränserna.

Sett till Papes teori om nekande tvångsmakt så uppstod en viss problematik i undersökningens genomförande. I israeliska dokument beskrivs understöd till markförband (close air support) och interdiktion (interdiction) på samma sätt rent språkligt, vilket försvårade uppskattningen av mängden uppdrag som utfördes med respektive inriktning. Efter en noggrann genomgång av litteraturen var det dock ändå möjligt att koppla olika händelser till en specifik operationell indikator. Sett till utfallet uppnådde den operationella interdiktionen en större effekt än det direkta understödet till markförbanden. Det finns många faktorer som kan förklara denna differens, däribland bristen på kommunikation mellan IDF och IAF som resulterade i att piloterna hade svårt att identifiera vad som faktiskt skulle bekämpas. Sett till den strategiska interdiktionen så genomfördes det i en väldigt begränsad utsträckning och resulterade i en begränsad men märkbar effekt. Anfallen mot de ekonomiska målen inne i Syrien resulterade i en minskad mängd offensiva handlingar mot Israel. Det är dock svårt att avgöra om detta orsakades av bristande produktionsförmåga eller rädsla för ytterligare attacker.

Sett till analysens genomförande finns det onekligen vissa svaga punkter i det resultat som presenteras. Vid användning av andrahandskällor finns det alltid en risk att den tillgängliga informationens upplösning är för låg, det vill säga att exakta detaljer och siffror inte alltid återfinns. Detta kan innebära att resultatet från detta arbete inte håller samma kvalitet som en

uppsats med större omfattning sett till tid och monetära resurser. Med hänsyn till den litteratur som fanns tillgänglig med de avgränsningar som sattes för detta arbete bedöms resultatet av undersökningen fortfarande vara valid och av värde.

5. Avslutning

5.1 Återkoppling

Syftet med detta arbete var att få en ökad förståelse kring de luftmaktsrelaterade faktorerna som låg till grund för Israels framgångar under Jom Kippurkriget. Med avgränsningen att enbart se till det israeliska flygvapnet nyttjades två teoretiska ramverk för att svara på forskningsfrågan:

- Hur kan Israels framgångar i Jom Kippurkriget förklaras med hjälp av Wardens och Papes teorier?

I analysen framkom det att samtliga aspekter ur båda teorierna förekom under konflikten, dock med varierande intensitet och effekt. Det tydligaste faktorerna som framkom i undersökningen var Wardens luftöverlägsenhet och Papes operationella interdiktions. Tack vare ett gediget luftförsvar kunde Israels ekonomiska institutioner och industri hållas aktiva. Detta skapade förutsättningar för uthållighet ifall kriget hade fortgått längre. Det möjliggjorde också en fri rörlighet inne i nationen vilket gav den militära ledningen möjligheter att kraftsamla och de logistiska förbanden möjlighet att förse frontlinjen med resurser. Den operationella interdiktions påverkade istället motståndarnas möjlighet till framskjuten logistik vilket begränsade de anfallande styrkornas uthållighet. Genom återkommande attacker mot de anfallande styrkorna försvagades motståndaren till en sådan nivå att IDF kunde hantera hotet. IAF lyckades även sänka motståndarnas anfallstempo genom att utgöra ett ständigt hot vid områden som inte skyddades av luftvärn.

Tack vare analysen i detta arbete har två faktorer identifierats som aktivt bidrog till Israels framgång i Jom Kippurkriget. Genom luftöverlägsenhet och att aktivt slå mot motståndarens stödfunktioner skapades de förutsättningar som behövdes för att Israel skulle hamna i ett

fördelaktigt läge. Med hjälp av Wardens och Papes teorier har vi därmed fått en bättre förståelse av faktorerna som bidrog till Israels framgångar i Jom Kippurkriget.

5.2 Diskussion

Analysen av detta fall genererade en bild av IAF:s agerande under Jom Kippurkriget och en uppskattning av hur stor effekt deras handlingar hade. Värt att notera är dock att fler aspekter spelade in än de som lyftes i detta arbete. På grund av arbetets begränsade omfång och dess avgränsningar var det inte möjligt att presentera en bild av kriget i sin helhet. Att välja en fallstudiedesign som grund för arbetet skapade trots begränsningarna förutsättningar för att identifiera framgångsfaktorer. Designen möjliggjorde en djupdykning i litteraturen för att identifiera de indikatorer som operationaliseringen fick ut av de teoretiska ramverken.

Avgränsningarna för detta arbete innebar att litteratur som hade kunnat bidra till kvaliteten i uppsatsen inte togs med. Nyttjandet av litteratur som refererar till förstahandskällor gjorde analysen genomförbar, men om förstahandskällorna hade kunnat användas i originalform hade resultatet troligtvis haft en starkare grund. Avgränsningarna hade även som konsekvens att inga syriska eller egyptiska källor kunde inkluderas i arbetet, vilket annars hade varit ett värdefullt komplement till den västerländska och israeliska litteraturen. Värt att nämna är dock att en viss del av litteraturen fortfarande lyfter båda sidornas perspektiv av kriget.

5.3 Relevans för yrkesutövningen

Detta arbete handlar om militär maktutövning och analyserar ett historiskt fall. Den externa validiteten är bristfällig då resultatet främst berör taktiskt nyttjande av militära resurser. Den interna validiteten är och andra sidan stark då detta arbete har bidragit till den militära forskningen genom att studera empirisk information ur ett nytt teoretiskt perspektiv. Arbetet bidrar även med en analys kring hur en liten stat lyckades vinna mot en numerärt överlägsen motståndare. Detta är relevant för den svenska Försvarsmakten då Sverige kan komma att befinna sig i en liknande situation och med att Ryssland vid detta arbetes utförande aktivt genomför krigshandlingar i östra Europa.

Vid utforskning av historiska fall skapas möjligheter att dra lärdomar av andras agerande och att analysera handlingar som ledde till framgång. Genom att bearbeta och analysera Israels framgångar under Jom Kippurkriget har detta arbete bidragit till att öka kunskapsnivån

gällande nyttjandet av luftstridsförmågor. Kunskapen som presenteras i detta arbete kan tillsammans med andra liknande studier ge en historisk grund som kan användas till att göra kvalificerade bedömningar i yrkesutövningen.

5.4 Vidare forskning

Då resultatet av denna studie visar att både Wardens och Papes teorier har aspekter som kan appliceras på Israels framgångar bör framtida studier genomföras som bygger vidare på detta. Ett exempel på detta kan vara att utforska andra fallstudier som nyttjar Wardens och Papes teorier för att se om detta mönster är ett återkommande tema. Detta skulle skapa möjligheter att potentiellt utveckla teorierna.

För att få en ökad förståelse kring Israels framgångar under Jom Kippurkriget bör större arbeten genomföras som tar med fler aspekter än enbart flygstridskraft. Teknik- och förmågeskillnader mellan de stridande parterna bör jämföras för att se om dessa faktorer kan ha påverkat förklaringskraften hos teorierna. Det kan också vara värt att studera i vilken utsträckning IAF och IDF samarbetade då arabstaternas luftvärnsförmåga spelade en så pass stor roll under kriget.

Namn: Martin Kristiansson
Kurs: 227

Litteratur och referensförteckning

Bar-Joseph, Uri. *The Watchman Fell Asleep: The Surprise of Yom Kippur and Its Sources*. SUNY Series in Israeli Studies. Albany: State University of New York Press, 2005.

Black, Jeremy. *Air Power: A Global History*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield, 2016.

Bolia, Robert S. "Overreliance on Technology in Warfare: The Yom Kippur War as a Case Study." *The US Army War College Quarterly: Parameters* 34, no. 2 (May 1, 2004).

Brant, Bruce A. "Battlefield Air Interdiction in the 1973 Middle East." Texas A&M University, 1986. Battlefield Air Interdiction.

Carter, John R. "Airpower and the Cult of the Offensive." In *Airpower and the Cult of the Offensive*, 52–65. Maxwell Air Force Base, Alabama: Air University Press, 1998.

Dunstan, Simon, Howard Gerrard, Anders Karlsson, and Lars Ulfving. *Yom Kippur: oktoberkriget 1973*. Hallstavik: Svenskt militärhistoriskt bibliotek, 2007.

Dupuy, Trevor Nevitt. *Elusive Victory: The Arab-Israeli Wars, 1947-1974*. London: Macdonald & Jane's, 1978.

Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann E Towns, and Lena Wängnerud. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5th ed. Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB, 2017.

Gordon, Shmuel L. "The Air Force and the Yom Kippur War: New Lessons." *Israel Affairs* vol.6, no. 1 (1999): 221–37.

Herzog, Chaim. *The War of Atonement*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1975.

Jensen, Tommy, and Johan Sandström. *Fallstudier*. Lund: Författarna och Studentlitteratur, 2016.

Johannessen, Asbjörn, Per Arne Tufte, and Line Christoffersen. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Translated by Björn Nilsson. Stockholm: Liber AB, 2020.

O'Ballance, Edgar. *No Victor, No Vanquished: The Yom Kippur War*. San Rafael, Calif: Presidio Press, 1978.

Olsen, John Andreas, ed. *A History of Air Warfare*. 1st ed. Washington, D.C: Potomac Books, 2010.

———. *Global Air Power*. Washington, D.C.: Potomac Books, 2011.

Pape, Robert A. *Bombing to Win: Air Power and Coercion in War*. Cornell Studies in Security Affairs. Ithaca, N.Y: Cornell University Press, 1996.

Rodman, David. *Israel in the 1973 Yom Kippur War: Diplomacy, Battle, and Lessons*. Brighton ; Chicago: Sussex Academic Press, 2017.

Namn: Martin Kristiansson
Kurs: 227

———. “The Israel Air Force in the 1967 and 1973 Wars: Revisiting the Historical Record.” *Israel Affairs* 16, no. 2 (April 2010): 219–33.

Warden, John A. “Strategy and Airpower,” *Air & Space Power Journal*, 25, no. 1 (2011): 65–77.

———. *The Air Campaign: Planning for Combat*. Washington, D.C.: National Defense University Press, 1988.

———. “The Enemy as a System.” *Airpower Journal* 9, no. No. 1 (1995): 40–55.

Whetten, Lawrence, and Michael Johnson. “Military Lessons in the Yom Kippur War.” *World Today* vol.30, no. 3 (1974): 101–10.